

Onderscheidingsvlaggen voor het Koninklijk Huis

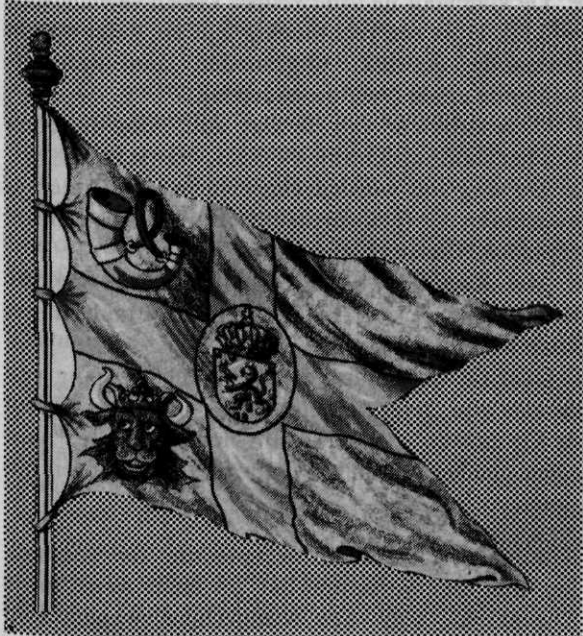
H. F. Fabri

majoor der grenadiers

Aanleiding tot dit artikel was een discussie tussen enkele officieren, waarvan schrijver dezes toevalig getuige was. Onderwerp van gesprek was de nieuw vast te stellen „Koninklijke Standaard”. Dat zij het begrip „standaard” gebruikten zij hen vergeven; in het hedendaagse spraakgebruik wordt de Koninklijke vlag doorgaans aangeduid met „standaard van Hare Majesteit de Koningin”.

In het algemeen worden in Nederland de benamingen vlag, vaandel, standaard en banier door elkaar gebruikt. Deze begrippen zijn niet duidelijk afgebakend; een uitzondering vormen de overeenkomstige heraldische betekenissen. Ook bij de krijgsmacht – met uitzondering van de vaandels en standaarden – hebben deze namen niet overal dezelfde betekenis. Zelfs in enkele officiële stukken, uitgegeven ter gelegenheid van de inhuldigingsplechtigheid van Hare Majesteit Ko-

Afb. 1 Standaard HKH Prinses Juliana (naar een briefkaart uit circa 1920, archief sectie Krijgsgeschiedenis LAS)

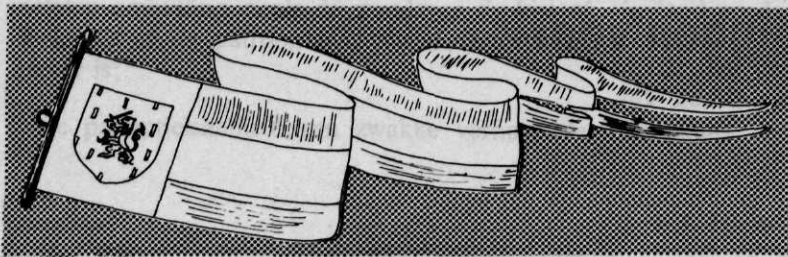

ningin Beatrix, komt de term „Rijksbanier” (een der Rijksinsigniën) voor, hoewel de benaming officieel luidt „Standaard van het Koninkrijk”; ook wordt de naam Rijksstandaard gebruikt.

Maar dat terzijde. Onderwerp van de eerder genoemde discussie was, welke onderscheidingsvlag Hare Majesteit Koningin Beatrix nu zou gaan voeren en welke HKH Prinses Juliana (zie ook afb. 1). Tevens werd kritiek geuit op de militaire autoriteiten die daarover nog geen aanwijzingen hadden doen uitgaan. Navraag bij andere officieren leerde dat maar weinigen ervan op de hoogte zijn hoe deze kwestie is geregeld: wij zijn vaak beter op de hoogte van de vrijheidsvlaggen (politieke vlaggen) van bepaalde doelgroepen dan van onze eigen historische vlaggen! Deze bijdrage – geschreven in juli 1980 – die bepaald niet de pretentie heeft een diepgaand historisch overzicht te bevatten, beoogt ter zake enige informatie te verschaffen.

Voorgeschiedenis

Voor het ontstaan van onderscheidingsvlaggen moeten wij ver teruggaan in onze geschiedenis. In de oorlogvoering gebruiken aanvoerders onderscheidingsvlaggen; met behulp daarvan konden troepenbewegingen worden geleid en kon hun eigen positie op het slagveld worden aangegeven. Deze vroege vlaggen waren vierkant van vorm en zeer groot; om praktische redenen voerden de troepen daarom klein model vlaggen, dus vaandels, mee. (Vaandel is eigenlijk een verkleinwoord, vergelijk het Duitse Fähnlein.) Ook deze vaandels waren voor de ruitery nog te groot om mee te voeren en die kreeg daarom een klein model vaandel (17e eeuw), dat na verloop van tijd de naam *standaard* kreeg. (Het gebruik van vlaggen ter zee wordt hier buiten beschouwing gelaten, al moet worden erkend dat het gebruik van vlaggen zeer eigen is aan het zeezezen.) Vorstelijke personen werden te velde, op reis en bij andere gelegenheden in de regel begeleid door ruiters, die de vlag

Afb. 2 Wimpel

van de vorst meevoerden. Deze vlag werd gevoerd als persoonlijk teken van onderscheiding en herkenning. Om het persoonlijke karakter van de onderscheidingsvlag aan te duiden, vertoonde de vlag de geslachtskleuren en figuren uit het wapen, of het complete wapenschild van de vorst (14e – 16e eeuw).

Zoals in de inleiding reeds vermeld, ligt het niet in de bedoeling een uitgebreid historisch overzicht te geven. Wie interesse heeft in de geschiedenis van de vlaggen, leze bijlage 1 bij het jaarverslag 1970/71 van de sectie Krijgsgeschiedenis LAS.

De stadhouders voerden ter onderscheiding een Nederlandse vlag met in de witte baan het prinselijke wapen, en boven de vlag een losse ingesneden wimpel, lang en smal in de Nederlandse kleuren, met aan de wimpeltop een wit veld waarin het prinselijke wapen (afb. 2). Toen het Koninkrijk werd gesticht, zette men deze traditie voort. Koning Willem I en zijn echtgenote Prinses Wilhelmina voerden na 1815 de Nederlandse vlag met in de witte baan het Koninklijke wapen, de Koning een rechthoekige vlag, de Prinses een aan het korte einde ingesneden vlag. Beide vlaggen voorzien van een wimpel, met een wit veld aan de wimpeltop waarin het Koninklijke wapen. De prinsen van het Koninklijke Huis voerden dezelfde vlag als de Koning, de Prinsessen van het Koninklijk huis dezelfde als Prinses Wilhelmina. De bijbehorende wimpel was evenwel verschillend; zowel voor de Prinsen als de Prinsessen was het veld aan de wimpeltop oranje van kleur, waarin het Koninklijke wapen.

Uit oude stukken, die berusten in het Koninklijk Huisarchief, moge blijken dat het Prins Hendrik was die in 1902, bij het vaststellen van zijn onderscheidingsvlag, de voorkeur gaf aan het traditionele stelsel zoals dit in de 14e tot 16e eeuw werd toegepast.

Het zou tot 1908 duren voordat er wijziging in het uiterlijk van de Koninklijke vlaggen kwam. Minister van oorlog, onder Koningin Wilhelmina, was toen luitenant-generaal F. H. A. Sabron. Zijn kennis van en belangstelling voor vaandels en

vlaggen zijn bekend. Publikaties van zijn hand zijn nog steeds een waardevolle bron van informatie voor de historici. Hij was het die de eerste richtlijnen voor de samenstelling, kleur en vlakverdeling van de onderscheidingsvlaggen voor Hare Majesteit de Koningin en de Leden van het Koninklijk Huis ontwierp. Sabron ging daarbij uit van de volgende basisprincipes.

a. De vlag zou niet het karakter hebben van een onderscheidingsteken van nationale betekenis.

b. Wel zou de vlag door kleur en geslachtswapen aanduiden wie de vorstelijke persoon is die de vlag voert.

Met deze twee uitgangspunten keerde Sabron terug naar het stelsel van vóór het midden van de 16e eeuw: geen rood, wit en blauw, en niet het nationale of Rijkswapen in de vlag.

c. De vlag voor Hare Majesteit de Koningin (Koninklijke vlag) zou vierkant zijn. Van oudsher is de vierkante vlag de vlag van de autoriteit die het bevel voert.

d. De vlag voor de mannelijke Leden van het Koninklijk Huis zou rechthoekig zijn.

e. De vlag voor de vrouwelijke Leden van het Koninklijk Huis zou rechthoekig zijn en, gelet op het bestaande gebruik, uitgesneden aan het uitwaaiende einde (zwaluwstaartvlag).

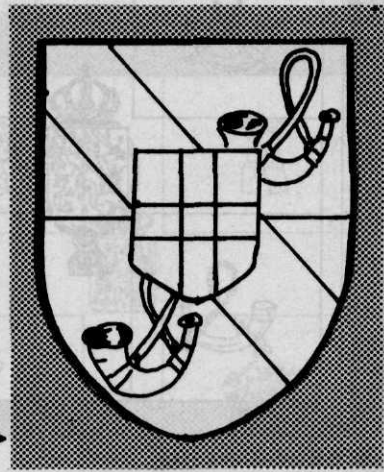
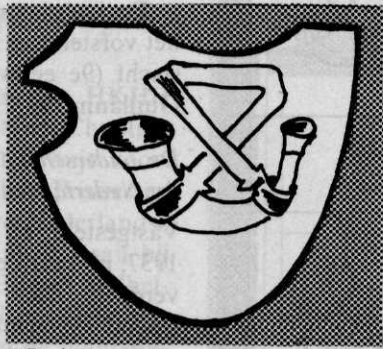
f. De hoofdkleur van de vlag zou, voor de leden van het stamhuis Oranje-Nassau, oranje zijn.

g. De vlag zou worden verdeeld in vier velden – kwartieren – (gekwartileerd) door een verticaal geplaatst Nassaus blauw kruis.

h. Het Koninklijke wapenschild, gedekt met de Koninklijke Kroon (badge) zou centraal in het kruis worden geplaatst.

i. Over de vaststelling en eventueel wijziging van de vlag zou, gelet op het gestelde in artikel 27 van de Grondwet – „de Koning richt Zijn Huis naar eigen goedvinden in” – door de Vorst worden besloten.

Koningin Wilhelmina accepteerde de voorstellen, met dien verstande dat, op Haar wens, in de Koninklijke vlag het Koninklijke wapenschild

Afb. 4 Stamwapen van Oranje

◀ Afb. 3 Stamwapen van Nassau

Afb. 5 Het wapen van Prins Willem I van Oranje-Nassau ▶

werd omhangen met de onderscheidingsteken (lint met ordeteken) van het Grootkruis van de Militaire Willemsorde.

Sabron zelf gebruikte in zijn voorstellen de term „standaard”; opmerkelijk is dat wij in de Koninklijke Besluiten die benaming niet meer tegenkomen.

Het Huis Oranje-Nassau

Oranje-Nassau is de familienaam van de leden van het Koninklijk Huis die, krachtens speciale Koninklijke Besluiten, ook wordt gevoerd door de afstammelingen in de vrouwelijke lijn.

Nassau

Duits vorstengeslacht, graven van Laurenburg. In de tweede helft van de 12e eeuw noemden deze graven zich „van Nassau”. Deze naam werd ontleend aan de burch Nassau aan de Lahn (Hessen). De eerste graaf van Nassau was Walram I; zijn zoon bouwde in 1240 het kasteel de Dillenburg. Het oudste wapenschild van Nassau dateert van 1189 en vertoont alleen een klimmende leeuw van goud op een blauw veld (afb. 3). De blokjes werden later toegevoegd. De leeuw werd in 1815 hoofdmotief in het Koninklijke wapen.

Oranje

Vorstengeslacht, genoemd naar het vorstendom Orange (Zuid-Frankrijk). De laatste telg uit dat geslacht sneuvelde in 1530, ongehuwd. Hij liet het prinsdom na aan Renatus van Nassau, zoon van zijn zuster die gehuwd was met Hendrik III, Graaf van Nassau. Zo werden in 1530 de titels Oranje en Nassau in één persoon verenigd. René Graaf van Nassau, Prins van Chalon-Oranje, sneuvelde kin-

derloos. Kort voor zijn dood had hij het prinsdom vermaakt aan zijn neef Willem van Nassau-Dillenburg (de Zwijger). Met hem, de „Vader des Vaderlands”, begint het optreden van het huis Oranje in Nederland. Renatus erfde en voerde het wapen van Oranje, een blauwe jachthoorn, beslagen van zilver, geopend en gesnoerd van rood, op een schild van goud (afb. 4). Ook Willem de Zwijger, zich na 1530 noemende Prins Willem I van Oranje, Graaf van Nassau, voerde de jachthoorn in zijn wapenschild (afb. 5).

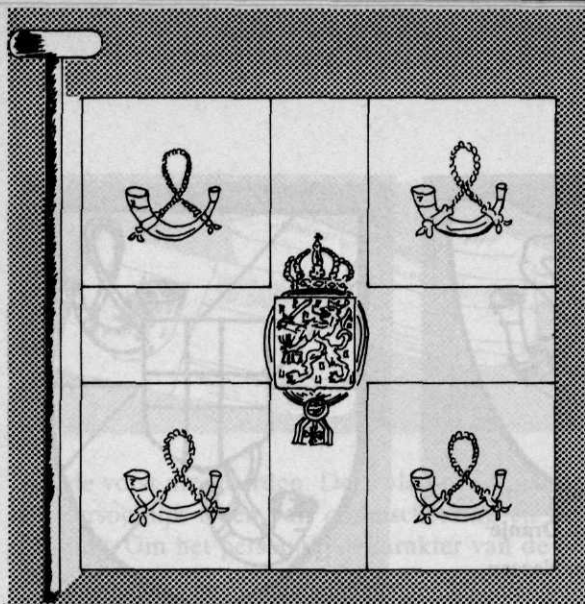
De Koninklijke Besluiten

Voor zover thans nog van toepassing werden de volgende Koninklijke Besluiten uitgegeven omtrent onderscheidingsvlaggen voor de Leden van het Koninklijk Huis.

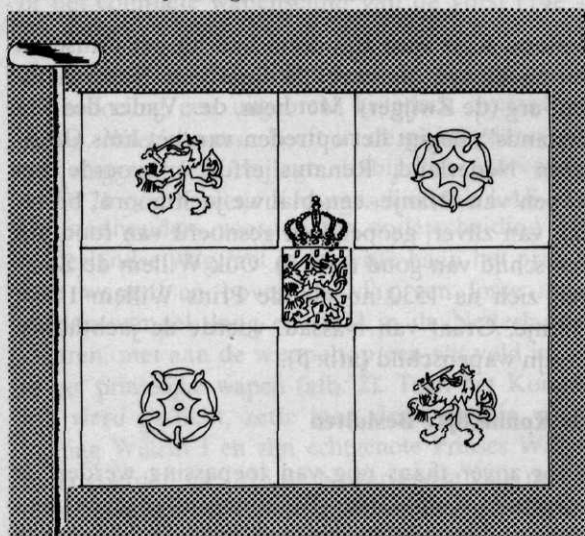
De Koninklijke vlag (afb. 6)

Vastgesteld bij Koninklijk Besluit 27 augustus 1908, nr 87. Een vierkante vlag van oranje kleur; in vier velden verdeeld door een over het midden geplaatst staand vierarmig kruis van Nassaus blauw, in het midden van het kruis het Koninklijk wapenschild, het schild gedekt met de Koninklijke Kroon en omhangen door de versierselen (lint met ordeteken) van het Grootkruis van de Militaire Willemsorde; voorts in het midden van elk van de vier door het kruis gevormde oranje velden een blauwe jachthoorn, rood gesnoerd aan tromp en mondstuk, met zilver beslag, en rood gesnoerd.

– Het Rijkswapen tevens Koninklijk wapen werd vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 24 augustus 1815, nr 46, opnieuw vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 10 juli 1907, nr 181, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 13 juli 1909, nr 271.

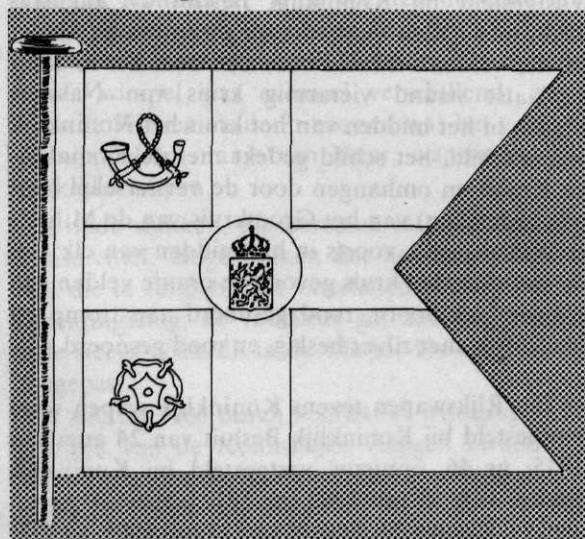

Afb. 6 Koninklijke vlag

Afb. 7 Onderscheidingsvlag ZKH Prins Bernhard der Nederlanden

Afb. 8 Onderscheidingsvlag HKHH Prinsessen Beatrix, Irene, Margriet en Christina

– De jachthoorn is ontleend aan het wapen van het vorstendom Oranje. De stamvader van het geslacht (9e eeuw) is de geschiedenis ingegaan als Guillaume au Cornet.

De onderscheidingsvlag van ZKH Prins Bernhard der Nederlanden (afb. 7)

Vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 18 juni 1937, nr 115. Een langwerpige vlag; in vier velden verdeeld door een over het midden geplaatst staand vierarmig kruis van oranje kleur, in het midden van het kruis het Koninklijk wapenschild, het schild gedekt met de Koninklijke Kroon; voorts in het midden van het bovenste blauwe veld aan de broekzijde en het diagonaal daartegenover liggende onderste blauwe veld een rechtsgewende klimmende leeuw van goud, gekroond met een kroon van drie bladen en twee parelpunten van goud, rood getongd en genageld, in de rechter voorklauw opgeheven houdende in schuin linkse stand een ontbloot Romeins zwaard van zilver, met gevest van goud en in de linker voorklauw een bundel van zeven pijlen van zilver, met punten van goud, de punten omhoog, en de pijlen te zamen gebonden met een lint van goud; in het onderste veld van zilver aan de broekzijde en het diagonaal daartegenover liggende bovenste veld van zilver een heraldische rode roos, geknopt en gepunt van goud.

De leeuw is ontleend aan het Koninklijk wapen. De heraldische rode roos is ontleend aan het wapen van het vorstendom Lippe.

De onderscheidingsvlag van HKHH Prinsessen Beatrix (afb. 8)

Vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 10 november 1955, nr 520. Een langwerpige vlag van oranje kleur, driehoekig uitgesneden aan de uitwaaiende korte zijde; in vier velden verdeeld door een over het midden geplaatst vierarmig kruis van Nassaus blauwe kleur, in het midden van het kruis een medaillon van oranje kleur, waarop geplaatst het Koninklijk wapenschild, het schild gedekt met de Koninklijke Kroon; in het bovenste veld aan de broekzijde een blauwe jachthoorn, rood gesnoerd aan tromp en mondstuk, met zilver beslag, en rood gesnoerd; in het onderste veld aan de broekzijde een heraldische rode roos, geknopt en gepunt van goud.

De onderscheidingsvlag van HKHH Prinsessen Irene, Margriet en Christina (afb. 8)

Vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 5 septem-

ber 1960, nr 386; conform de onderscheidingsvlag van HKH Prinses Beatrix.

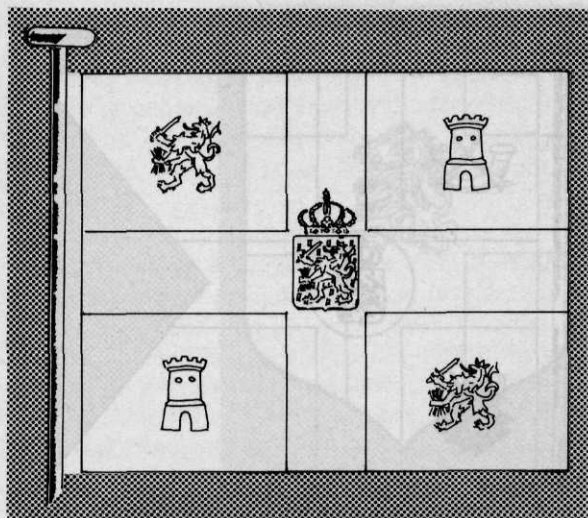
Dat in de onderscheidingsvlaggen van HKHH Prinsessen Beatrix, Irene, Margriet en Christina ook de jachthoorn van het geslacht Oranje voorkomt, is te verklaren doordat Zij allen Prinsessen van Oranje-Nassau zijn. Volgens de Nederlandse Grondwet begint het stamhuis Oranje-Nassau bij Koning Willem I. In 1890 volgde Prinses Wilhelmina haar vader Koning Willem III op. Geen nakomelingen van Koning Willem I in de mannelijke lijn waren toen nog in leven. In 1948, toen door de troonsafstand van Prinses Wilhelmina een dergelijke situatie ontstond, volgde Haar dochter Prinses Juliana Haar op.

Door het huwelijk van Koningin Wilhelmina werd het nieuwe stamhuis dat van „Mecklenburg-Schwerin”. Zeer recent, in april 1980 bij de troonsafstand van Koningin Juliana ontstond dezelfde situatie als in 1948. Door het huwelijk van Prinses Juliana werd het nieuwe stamhuis „Van Lippe-Biesterfeld”. Door het huwelijk van Prinses Beatrix werd het nieuwe stamhuis „Van Amsberg”.

Sedert 1909 zijn echter verschillende Koninklijke Besluiten genomen, die aan kinderen die niet meer tot dit Huis behoren, toch de naam van Prins of Prinses van Oranje-Nassau verlenen. Bij Koninklijk Besluit van 26 oktober 1937 werd bepaald dat de naam Oranje-Nassau „zal gedragen worden door alle kinderen van onze beminde Dochter, Hare Koninklijke Hoogheid JULIANA, Prinses van Oranje-Nassau, Hertogin van Mecklenburg, met de naam, welke Zij aan het geslacht van Hunnen Vader ontleen, met dien verstande, dat aan laatstbedoelde naam zal voorafgaan, de naam Oranje-Nassau, zodat de genoemde kinderen onverminderd de titel van Prins of Prinses der Nederlanden en de hun verder toekomende titels, zullen worden genoemd Prins (Prinses) van Oranje-Nassau, Prins (Prinses) van Lippe-Biesterfeld”.

De onderscheidingsvlag van ZKH Prins Claus der Nederlanden (afb. 9)

Vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 16 februari 1966, nr 71. Een langwerpige blauwe vlag; in vier velden verdeeld door een over het midden geplaatst vierarmig kruis van oranje kleur, in het midden van het kruis het Koninklijk wapenschild, het schild gedekt met de Koninklijke Kroon; voorts in het midden van het bovenste veld aan de broekzijde en het diagonaal daarte-

Afb. 9 Onderscheidingsvlag ZKH Prins Claus der Nederlanden

genover liggende onderste veld een rechtsgewende klimmende leeuw van goud, gekroond met een kroon van drie bladen en twee parelpunten van goud, rood getongd en genageld, in de rechter voorklaau opgeheven houdende in schuin linkse stand een ontbloot Romeins zwaard van zilver, met gevest van goud en in de linker voorklaau een bundel van zeven pijlen van zilver, met punten van goud; in het onderste veld aan de broekzijde en het diagonaal daartegenover liggende bovenste veld een gekanteelde burcht van zilver geopend van het veld.

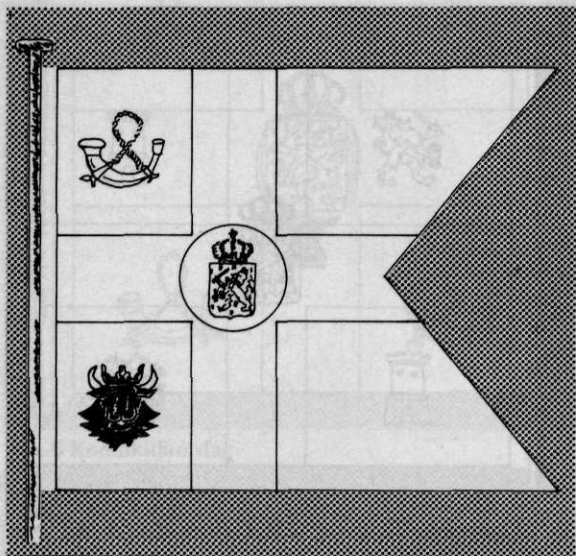
— De burcht is een sterk vereenvoudigd symbool van de burcht, bestaande uit een middegebouw, ter weerszijden twee gekanteelde spitse torens verbonden door een muur, geplaatst op een drietoppige berg van goud, zoals dit voorkomt in het wapen van Amsberg.

— Voor het eerst is de wapenkleur (groen) van Amsberg niet in de vlag verwerkt. Blauw en groen zijn nu eenmaal kleuren die elkaar slecht verdragen.

De onderscheidingsvlag van HKH Prinses Juliana (afb. 10)

N° 358. Besluit van den 8sten November 1909 houdende de vaststelling van de onderscheidingsvlag voor Hare Koninklijke Hoogheid Juliana, Prinses van Oranje-Nassau, Hertogin van Mecklenburg.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Afb. 10 Onderscheidingsvlag HKH Prinses Juliana

Gezien artikel 27 van de Grondwet;

Het wenschelijk achtende eene onderscheidingsvlag vast te stellen voor Onze geliefde Dochter, Hare Koninklijke Hoogheid JULIANA, Prinses van Oranje-Nassau, Hertogin van Mecklenburg;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

De door Hare Koninklijke Hoogheid JULIANA, Prinses van Oranje-Nassau, Hertogin van Mecklenburg te voeren vlag is een langwerpige vlag van Oranje kleur, waarvan de hoogte $\frac{5}{6}$ van de lengte bedraagt, driehoekig uitgesneden over $\frac{1}{3}$ van de lengte van de vlag; in vier vakken verdeeld door een staand vierarmig kruis van Nassausch blauw, ter breedte van $\frac{1}{5}$ van de hoogte van de vlag, het midden van het kruis liggende op $\frac{5}{12}$ van de lengte der vlag, gerekend van de broekzijde; in het midden van het kruis een medaillon van oranje kleur; ter middenlijn van $\frac{3}{4}$ van de lengte van de vlag, waarop Ons wapen zoals dit is vastgesteld bij het Koninklijk Besluit van den 10den Juli 1907 (Staatsblad N° 181), nader gewijzigd bij het Koninklijk Besluit van den 13den Juli 1909 (Staatsblad N° 271); het schild gedekt met de Koninklijke Kroon; in het bovenste oranje vak aan de broekzijde een jachthoorn van azuur, gesnoerd en geopend van keel, beslagen van zilver (Oranje); in het onderste oranje vak aan de broekzijde een aanzierende stierenkop met afgerukt halsvel van sabel, gekroond van zilver, getongd van keel en gekroond met eene driebladige kroon van goud (Mecklenburg).

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn be-

last met de uitvoering van dit Besluit, dat in de Staatscourant en in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Het Loo, den 8sten November 1909.

WILHELMINA

De Minister van Oorlog,
W. COOL

De Minister van Marine,
J. WENTHOLT

Uitgegeven den vijftiende Januari 1910,
De Minister van Justitie,
NELISSEN

De termen azuur, keel en sabel zijn de heraldische begrippen voor resp. blauw, rood en zwart.

De afmetingen van de vlaggen.

De maten van de vlaggen zijn niet vastgesteld. De onderlinge verhoudingen van de elementen in de vlag zijn voor alle vlaggen zoals beschreven in de Koninklijke Besluiten en komen overeen met de tekst in het Koninklijk Besluit nr 358. Een uitzondering voor de verhouding lengte-hoogte geldt alleen voor de Koninklijke vlag; deze is immers vierkant. De meest voorkomende afmetingen zijn:

- Koninklijke vlag, $3,50 \times 3,50$ m;
- Overige onderscheidingsvlaggen, lengte 3,60 m, hoogte 3,00 m.

Bij de Koninklijke marine op oorlogsbodems en overige vaartuigen in gebruik bij de Koninklijke marine worden vlaggen van andere afmetingen gevoerd. Onderscheidingsvlaggen van klein model worden gevoerd boven het rechtervoorwiel van auto's, rechts voor aan de bestuurderscabine van een trein, links voor aan de cockpit van een vliegtuig, waarin de vorstelijke persoon zich bevindt.

Gebruik van de onderscheidingsvlaggen

De onderscheidingsvlag wordt gehesen:

- Op het paleis of ander gebouw in gebruik bij het Koninklijk Huis, waarin de vorstelijke persoon residentie houdt, met andere woorden: de vlag wordt alleen gehesen indien de vorstelijke persoon lijfelijk in het paleis of gebouw aanwezig is;
- bij officiële bezoeken van een vorstelijk persoon aan een object of oorlogsbodem, enz., in gebruik bij de krijgsmacht. Het hijsen en neerhalen

van de vlag geschiedt op het moment van aankomst en vertrek. Wordt een bezoek door meer dan één vorstelijke persoon gebracht dan wordt uitsluitend de vlag van de hoogstgeplaatste persoon gehesen.

Gebruik van de onderscheidingsvlaggen bij officiële bezoeken van vorstelijke personen aan particulieren, civiele of bestuurlijke autoriteiten is niet voorgeschreven. Op verzoek van gemeenten en provincies worden de bedoelde onderscheidingsvlaggen regelmatig door het ministerie van defensie ter beschikking gesteld en bij gelegenheid van een Koninklijk bezoek gebruikt. Dat deze vlaggen bij de krijgsmacht worden gehesen, ligt opgesloten in artikel 68, eerste lid, van de Grondwet: „De Koning heeft het Oppergezag over de Krijgsmacht”. Het hijsen van de onderscheidingsvlaggen voor de andere Leden van het Koninklijk Huis dient men te zien als een afgeleide daarvan.

Gelet op de voorstellen tot verandering in de Grondwet van de bepalingen inzake verdediging, zou het wel eens kunnen zijn dat de onderscheidingsvlaggen de langste tijd bij de krijgsmacht gehangen hebben! Als de Grondwetswijziging wordt goedgekeurd en de krijgsmacht in dezelfde positie komt te verkeren als alle andere burgerlijke overheidsdiensten zal het karakter van onze krijgsmacht veranderen; het „vlaggen” met de onderscheidingsvlaggen bij vorstelijk bezoek zal in de krijgsmacht in onbruik raken.

Diversen

Bij de instelling van de onderscheidingsvlag voor HKHH Prinsessen Irene, Margriet en Christina werd bepaald, dat de te voeren vlag pas zou worden gebruikt nadat de prinsessen de achttienjarige leeftijd hadden bereikt. In de voorstellen van Sabron werd een aparte plaats ingeruimd voor de onderscheidingsvlag voor de Prins van Oranje, dat is de oudste zoon des Konings en vermoedelijke troonopvolger. Naar verwachting zullen wij moeten wachten tot ZKH Prins Willem Alexander de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt om te vernemen of het traditionele stelsel van Sabron wordt voortgezet.

Toen HKH Prinses Juliana en ZKH Prins Bernhard der Nederlanden in 1937 hun intrek namen in Paleis Soestdijk voerden zij beide onderscheidingsvlaggen, in elkaars verlengde, aan één vlaggestok. Deze situatie doet zich sinds 1 mei 1980 opnieuw voor.

Het mouwembleem van de voormalige Staf Be-

Afb. 11 Embleem Staf Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht

velhebber Nederlandse Strijdkrachten, zoals dat thans nog wordt gedragen door de officieren (KL en Klu) van de Staf Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht, vertoont in kleur en opbouw een opvallende gelijkenis met de onderscheidingsvlaggen (afb. 11).

Subconclusie

De Koninklijke vlag is de persoonlijke onderscheidingsvlag van de regerende Vorst. In moderne term: een functionele vlag.

De overige vlaggen zijn onderscheidingsvlaggen met een persoonlijk karakter van de Leden van het Koninklijk Huis.

De onderscheidingsvlaggen worden bij Koninklijk Besluit vastgesteld.

Conclusie

Er behoeft geen nieuwe Koninklijke vlag te worden vastgesteld, en evenmin een onderscheidingsvlag voor HKH Prinses Juliana.

In de desbetreffende voorschriften en reglementen van de krijgsmacht dient de onderscheidingsvlag van HKH Prinses Juliana te worden opgenomen.

Een stuk gekleurd doek dat aan een stok is bevestigd, heeft in de historie bewezen een symbool te zijn dat inspireert tot saamhorigheid, dat emoties kan oproepen en kan bemoedigen. Vlaggen hebben altijd een belangrijke rol in de geschiedenis gespeeld. Zij wakkerden revoluties aan en verzet, zij gaven blijk van feestvreugde of rouw, zij waren propagandamiddel voor ideologieën, zoals bij de

openings- en sluitingsceremonie van de Olympische Spelen in 1936 en 1980. Ook nu nog wordt de macht van de vlag erkend en met succes gebruikt. Door nationale gevoelens op te roepen is de leiding verzekerd van de instemming met de ideologie die door de getoonde vlag wordt gesymboliseerd.

De onderscheidingsvlaggen voor de leden van het Koninklijk Huis symboliseren in de traditie van de krijgsmacht het gezag van het vorstenhuis over het militaire instrument. Zij zijn het symbool van de identificatie van de krijgsmacht met het Huis van Oranje, waarin zowel het voorbeeld als de inspiratie wordt gevonden. Dat is de traditionele verbondenheid, die zich in de krijgsmacht heeft ontwikkeld als eindpunt van de lijnen waarlangs het Nederlandse volk zich onder de leiding der Oranjes heeft bewogen. Indien deze onderscheidingsvlaggen niet meer op militaire objecten worden gevoerd — zoals de strekking is van het ter tafel liggende ontwerp van grondwetswijziging — zal dat

door vele militairen als een bijzonder pijnlijke ingreep worden ervaren.

Anderen mogen het wijzigen van de eedsformule in een algemene ambtseed, het niet langer benoemen van officieren bij Koninklijk Besluit, het formeel opheffen van de Garderegimenten, het afschaffen van de aanduiding „Harer Majesteits” voor de oorlogsbodems, het veranderen van de positie van het Militaire Huis van Hare Majesteit de Koningin, beschouwen als zaken van ondergeschikt belang, voor de krijgsmacht zijn het waardevolle tradities die het bindende element vormen in de militaire *samenleving*. . . zónder die binding is er ten hoogste sprake van een *samenzijn* !

Naschrift

Immiddels heeft een ministeriële kennisgeving, van 10 juli 1980, directie Juridische zaken, afd. Wetgeving en publiek recht, nr 460-166/2B, inhoudende o.a. de onderscheidingsvlag van HKH Prinses Juliana de eenheden van KL en KLu bereikt: LaO 80015 (91.1/36) en LuO 80519 (91.1/26) H.F.F.

Literatuur

Koninklijke Besluiten (als gespecificeerd in artikel).

- F. de Bas - *Prins Frederik der Nederlanden en zijn tijd*.
Roelants, Schiedam (1913).
J. C. de Jonge - *Over de oorsprong der Nederlandse vlag*.
Gebr. van Cleef, Den Haag (1831).
E. Inglefield - *Vlaggen*. Helmond bv, Helmond (1979).

- H. A. Treu - *Jaarverslag 1970/71 sie Krijgsgeschiedenis*
LAS. Den Haag (1971).
VS 2-1590; voorschrift ceremonieel voor de KL.
VVKM 19; voorschrift eerbewijzen en ceremonieel.
Reglement op de eerbewijzen en het ceremonieel bij de
KLu.

MS
150